

Moc a vliv – jak na to?

Milé čtenářky,

dostává se vám do rukou útlá knížečka, která se v přesném překladu nazývá Brožurka moci. Přeložili jsme ji pro vás a vytiskli z finančních prostředků Nadace Open Society Fund Praha, které naši společnosti byly poskytnuty v rámci projektu „Ženy ve veřejném životě“.

Originál před pár lety vydala švédská organizace – Národní federace Sociálně demokratických žen, která byla založena již v roce 1920 zástupkyněmi 120 ženských klubů z celého Švédska. Hlavním důvodem vzniku bylo podporovat a aktivizovat ženy do procesu získání politického vlivu. Od roku 1950 se organizace aktivně angažuje v ženských otázkách i v zahraničí a funguje dodnes.

Tato brožurka je vlastně souborem rad a stručným návodem pro ženy, jak postupovat na cestě za vyrovnaným zastoupením v rozhodovacích pozicích.

Možná se vám její tón v našich poměrech bude zdát příliš přímý a smělý. Nebojí se používat slova jako je moc, vliv, boj, právo apod. Tato slova používaná v souvislosti s rovnými příležitostmi žen a mužů jsou v našich podmínkách stále vnímána jako příliš ostrá a provokující. O to více je tato brožura podnětná, neboť jasně ukazuje rozdílné postavení žen v naší a švédské společnosti. Při čtení textu vidíme zřetelně, že ve Švédsku, kde genderová rovnost je již považována za nezbytnou podmínku fungování společnosti, není pro ženy nebezpečné ani nepřijatelné jasně formulovat své požadavky a cíle.

Věříme, že v této brožurce naleznete spoustu podnětných rad a informací a zjistíte, že všechny ženy (nehledě na politickou či státní příslušnost) při svém prosazení do veřejného života řeší stejné problémy a jsou vystaveny podobným okolnostem. Už toto samotné sdílení zkušeností a osudu může být pro ženy motivující, neboť cítí, že ve svém nelehkém úsilí nejsou osamoceny.

Doufáme, že se tato malá brožurka stane malým rádcem českých žen na cestě při prosazení do veřejného života a rozhodovacích pozic. Občanské sdružení Fórum 50%, které podporuje ženy ke vstupu do veřejného života a usiluje o zvýšení jejich počtu v rozhodovacích pozicích, vám přeje hodně zdaru.

Fórum 50%, o. s.

V dnešní době usilují ženy o dosažení moci. Dostanou-li se ženy na dosah skutečné moci, stává se, že se moc posune někam jinam! Měli/y bychom ale zjistit, kam!

Na cestě za větším a spravedlivějším podílem na rozhodování Vás může potkat mnoho překážek. Tato příručka tyto překážky pomáhá rozeznat a radí, jak se jim můžeme vyhnout nebo je odstranit.

Moc je dobrá věc!

Začněme tím, že si něco osvětlíme – moc není špatná ani ostudná. To platí až v případě, kdy je moc zneužita. Moc je něco skvělého, důležitého a potřebného, něco, co potřebujeme my všichni, kdo chceme napravovat špatné věci a dosáhnout změn.

S mocí se musí zacházet opatrně, rozumně a s velkou mírou lidského porozumění. Viděli/y jsme, co vše se může stát, řídí-li muži bankovní, finanční a obchodní sektor.

Muži přeci nemohou vše řídit sami! Viděli/y jsme příliš mnoho příkladů zneužití moci. Toto je jediná možnost, jak zastavit zneužívání moci.

Ženy na sebe musí vzít odpovědnost alespoň za polovinu vlivu ve všech rozhodovacích orgánech.

Moc nám umožňuje mít vliv na věci a působit změny. Současně se ale musíme připravit přijmout zodpovědnost za rozhodnutí, která pomůžeme prosadit.

Jste-li žena a jste-li připravena vzít na sebe více vlivu a zodpovědnosti, potom čtěte dále.

Nebo půjčte tuto knížku na nějaký čas jiné ženě.

Pozorně přemýšlejte o tom, jaké důsledky moc má. Zvykněte si na myšlenku, že jste schopna být v mocenské pozici a toto jasně demonstrovat. Nevyhýbejte se tématu moci. Jděte do toho!

- Jsem připravena stát se členkou výkonného výboru.
- Jsem připravena převzít zodpovědnost předsedající osoby.

Polovina míst ženám, všude!

Udělejte si pečlivou analýzu vlivu ve Vaší místní radě nebo Vaší organizaci. Kde se dělají nejdůležitější rozhodnutí? Je v dané organizaci nedostatek žen? Odpověď na tuto otázku zpravidla zní „Ano“. Zajistěte, aby ženy kandidátky byly úspěšněji prosazovány na tato místa. Kdo je nejvhodnější kandidátkou? Udělejte si seznam zásluh a zkušeností. Pamatujte např., že žádný muž se nenarodil pro pozici člena výkonného výboru místní rady. Obě pohlaví jsou pro tuto práci stejně dobře kvalifikována.

Jak postupovat:

- Zjistěte, které rozhodovací úrovně jsou nejdůležitější.
- Zjistěte, nejsou-li ženy nedostatečně zastoupeny.
- Navrhněte strategii pro zvýšení počtu žen v tomto orgánu.
- Sestavte seznam jmen a kvalifikací.

Naučte se pravidla hry!

Pokud nebudete vědět, jak probíhá proces rozhodování, můžete mnoho ztratit.

Není snadné pochopit procedurální pravidla, jak oponovat návrhy, pokud si nedáte práci a nezjistíte, jak se předkládají jiné návrhy. Jedním z osvědčených způsobů, jak předejít nepříjemnému překvapení, je svolat přípravné sezení před důležitou schůzkou. Zcela určitě vezměte s sebou nějakou ženu, která má dostatek zkušeností s tím, jak používat různé strategie a postupy při jednání. Může vysvětlit, co lze očekávat a co ženy mohou navrhnout v různých fázích procesu.

Důležitá rozhodnutí je možné učinit briskním tahem v malém okamžiku, nebdí-li někdo ostřížím zrakem na postupu a nezajistí-li, aby

se proces rozhodování ubíral jinou cestou. Procedurální pravidla a formality, to je něco, co si ženy nemohou dovolit ignorovat.

Mimoto nejsou tak složité, jak vypadají. Ušít sako podle stříhu je mnohem náročnější.

Je životně důležité mít vliv nad tím, jak se rozhodnutí činí. Jinak může být veškerá příprava zmařena.

Jak postupovat:

- Zorganizujte přípravná sezení a projděte možné scénáře.
- Navažte kontakty se ženami, které mají rozsáhlé zkušenosti z politiky a které Vám mohou pomoci učit se.
- Utvořte studijní skupinu se zaměřením na pokročilá procedurální pravidla.

Dejte ženy na první místa seznamu!

Kandidátky se ženami (nebo muži) na každém druhém místě jsou v pořádku, ale musí mít na prvním místě ženu stejně často, jak často se tam vyskytuje muž. Seznam, kde je na prvním místě muž, povede k vytvoření trojky se dvěma muži a jednou ženou. Tato trojice je většinou prezidium nebo výkonný výbor, jinými slovy fórum, kde jsou otázky už připraveny, kde je agenda navržena a kde se odehrávají rozhodnutí, která nejsou přesunuta na radu nebo vedení.

Dalším závažným důvodem pro to, aby ženy byly na prvních místech seznamu, je riziko, že první tři nebo pět nebo snad pouze první jméno bude mít ve skutečnosti šanci na zvolení. Budou-li vždy na seznamech na začátku muži, nedosáhnou ženy nikdy spravedlivého rozdělení křesel, ať měníme jména na kandidátkách, jak chceme. Proto je třeba umístit ženu do čela listiny minimálně na polovině všech kandidátek.

Jak postupovat:

- Navrhněte pravidlo, podle kterého budou sestaveny dvě kandidátky, jedna v čele s mužem, jedna vedená ženou.
- Požadujte, aby ústřední orgán strany nebo organizace nesly zodpovědnost za to, že stejný počet kandidátek bude mít v čele ženu a stejný počet muže.
- Uveřejněte kandidátky vedené ženami v místních médiích s dobrými fotografiemi a jmény. To zpravidla každého překvapí, jelikož je to neobvyklé.
- Ujistěte se, že Vaše čelní kandidátky jsou známé. Zajistěte, aby jejich přítomnost byla pocíťována dlouho dopředu před volbami, z článků v novinách, dopisů tisku, veřejných prohlášení, apod. Není to nic těžkého.

Pracujte dobrovolně jako členky nominačního výboru!

Jedním z nejdůležitějších postů je členství v nominačním výboru. Nominační výbor předává exekutivě seznam vhodných kandidátů/tek na různé posty. Členy/kami nominačních výborů musí být více žen. Ženy v nominačním výboru by měly vypracovat obecnou strategii, jak představit ženské kandidátky a která konkrétní žena by měla být podporována. Je důležité, aby tato oblast byla dobře připravena. Kandidátky by měly být před nominací osloveny a měly by mít čas se připravit. Sepište seznam zásluh a zkušeností. Předložte seznam nominačnímu výboru. Ujistěte se, zda všechny ženy ve výboru jsou dokonale obeznámeny se seznamem. Ženy se musí v podobných situacích navzájem více podporovat.

Jak postupovat:

- Dejte vědět, že máte zájem o místo v nominačním výboru.
- Zajistěte, aby do výboru vstoupilo více žen.

- Připravte společný plán akcí pro všechny ženy ve výboru s cílem zvolit více žen a dohodněte se, které ženy budete nominovat.

Převezměte předsednické křeslo!

Úkolem předsedy/předsedkyně je řídit rozhodování, činit vlastní rozhodnutí, rozhodovat o agendě, apod. Předseda/kyně má důležité pravomoci. Polovina těchto pravomocí patří ženám. Zajistěte, aby volba předsedy/předsedkyně byla dobře připravena.

Připravte si seznam všech žen, které by byly vhodnými předsedkyněmi. Pozvěte je všechny na schůzku, kde proberete plán akcí. Přesvědčete se, zda všechny osoby na seznamu jsou informovány o tom, co předsednictví obnáší a jak budou jejich kandidatury zahájeny. Mnoho žen si dělá starosti s tím, jak obstojí v této pozici. Představují si, že to bude obtížné a náročné na čas.

Zvolte si zkušenou ženu, která má zkušenosti s předsednictvím, jako mentorku. Její náplní bude povzbuzovat, učit a podporovat novou předsedkyni. Bude hrdá na to, že může takto pomoci!

Přiberte do týmu podporu ve formě dobré novinářky, která novou předsedkyni představí. Novinářky budou vědět, jak neefektivněji kandidátky představit. Ženy si musí zvyknout na to, že jsou viděny a musí také získat ostřejší profil. Je třeba objasnit, co hodlají udělat, aby dosáhly mocenského postavení.

Krátká, pravidelná přípravná cvičení na téma, jak hovořit na veřejnosti, jak se objevovat se v médiích a jak psát dobré články, jsou věci, které se hodí nám všem. Ale zpět k novinářkám! Rozjedte kurzy. Přijde nejen budoucí předsedkyně, ale i mnoho jiných žen, budou-li osobně pozvány.

Jak postupovat:

- Sestavte seznam vhodných kandidátek na předsednictví a vyjmenujte přesně jejich zásluhy.

- Zorganizujte kurzy na téma přednášení, psaní a média.
- Zvolte si mentorku s předsednickými zkušenostmi.
- Představte Vaše kandidátky nejmodernějšími prezentačními způsoby.

Představte své kandidátky!

Kandidátky, které chcete představit, vybírejte opatrně a pečlivě. Volba by měla být reálná. Pravděpodobnost úspěchu musí být poměrně vysoká. Představte kandidátku dostatečnou dobu před zasedáním, na kterém budou noví členové/nové členky nebo noví předsedající/nové předsedající zvoleni/y do vedoucích funkcí. Sestavte seznam jejích zásluh a zkušeností. Zkontaktujte ženy, které se budou účastnit zasedání a argumentujte ve prospěch Vaší kandidátky. Přesvědčete se, zda na zasedání budou přítomny většinou ženy. (To není tak těžké, uvážíme-li jak málo lidí se zasedání účastní.)

Prezentujte svou kandidátku v místním tisku. Tím se postaráte o to, aby samozvaný mužský kandidát shledal svou šanci na zvolení nebo dokonce znovuzvolení menší. Postarejte se o to, aby Vaší kandidátce vyšel v místních novinách článek asi tak den před volbami. Vaše kandidátky silně podporujte. Zviditelněte je. Napište o nich pro tisk dopisy. Mluvte o nich pozitivně.

Požadujte, aby stranické organizace uvedly jména svých kandidátů/tek stálým výborům a předsedům ještě před začátkem voleb. Tak zajistíte, že voliči a voličky budou mít jasnou představu o všech volných pozicích, což by samo o sobě mělo vést k většímu podílu žen na těchto pozicích. To, že ženy budou viditelné pro voliče před volbami, může ženám mnoho přinést. Zajistěte školící program pro možné členy/ky výboru nebo představenstva. Každý musí vědět, co s sebou pozice ve výboru přináší. V minulosti jsme zažili/y několik případů, kdy osoby, které se staly součástí představenstva nebo výborů, si neuvědomovaly závažnost a zodpovědnost své pozice. My, ženy bez zlatých padáků musíme očividně nést svou zodpovědnost.

Jak postupovat:

- Vybudujte si dobré kontakty s novinářkami.
- Sestavte si seznam všech kandidátek a jejich zásluh.
- Přesvědčete se, zda máte dobré fotografie Vašich kandidátek, které můžete představit médiím.
- Uspořádejte tiskovou konferenci, kde můžete své kandidátky představit.

Vneste do strany více ženských prvků!

Stále více stran zjišťuje, že jejich kandidátky musí obsahovat muže a ženy ve střídavém pořadí. Žádná strana ovšem nechápe, že to není dostatečný krok k vybudování důvěryhodného obrazu strany.

Strana, která mění své kandidátky, ale je i nadále vedena muži, používá jazyk mužů, neuvádí ženy jako příklad a nezaměřuje se na politická témata zajímavá a důležitá pro ženy, nezíská nikdy důvěryhodnost v očích žen. Dobrá dekorace nestačí.

Politické strany musí být důsledné při rozdělování vlivu jak ve formální, tak neformální sféře. To vyžaduje víc, než jen založit strategické plánovací skupiny nebo kampaňové výbory vedené muži a zapojit několik málo žen, aby existovalo nějaké měřítko rovnováhy pro práci a diskusi ve skupině.

Nerovnoměrné zastoupení obou pohlaví mezi stranickými funkcionáři/funkcionářkami a politickými tajemníky/tajemnicemi, lidmi, kteří pracují v zákulisí a mají značnou neformální moc, představuje jasnou nevýhodu.

Jsou to především muži, kteří se starají o styk s veřejností, reklamu a poskytují informace o politických stranách. Muži formují obrazy politiků, politických stran a rozhodují o tom, s kterou částí programu strany by měla být veřejnost seznámena. Toto je jedním z center moci, které musí ženy převzít.

Budou-li jako asistentky oddělení pro styk s veřejností působit ženy, obrazy našich stran a politiků/ček se dost změní a budou působit svěží a odlehčenou formou.

- Jsou-li muži v převaze, odmítněte přijmout jmenování dalšího.
- Požadujte seznam vhodných žen kandidátek na danou práci. Rozhlédněte se a nalezněte ženy, které k Vám ještě nenalezly cestu.

Cvičte pět metod dominance – na prstech Vaší ruky!

Existuje mnoho metod, které muži používají – vědomě či nevědomě – aby si zajistili převahu nad ženami. Profesorka Berit As z Norska rozdělila tyto metody do pěti základních skupin:

1. **Zneviditelnění žen**
2. **Zesměšnění a znevážení žen**
3. **Neposkytování informací**
4. **Dvojitě potrestání žen**
5. **Zatížení žen vinou a studem**

Porozumějte tomu, co tyto metody s sebou přináší a naučte se rozpoznat, kdy jsou tyto metody dominance používány proti Vám nebo proti jiným ženám. Naučte se číslo každé skupiny ukazovat na prstech a použijte tuto symboliku na schůzi k domluvě mezi svými kolegy-němi. Následující stručný popis těchto pěti skupin dominance Vám poradí, jak je rozpoznat.

1. Zneviditelnění žen

Tato metoda dominance beze slov je používána, když lidé („lidé“ rozuměj muži) nenaslouchají tomu, co Vy chcete říci, když se začnou dívat do svých papírů, mluví spolu navzájem nebo se omluví a odejdou na toaletu. Ženy často přichází s tématy, která se liší od témat navrhnutými muži, protože ženy žijí v rozdílných podmínkách. Muži neradi

uznávají, že ženy dokážou rozpoznat situaci a raději nenaslouchají nebo se nezapojují. Existuje bezpočet žen, které slýchávaly otázku „Sedíte tu jen tak sama, děvčata?“

Zneviditelňování je ničující metoda nadřazenosti. Osoba, která není viděna nebo vyslyšena, se cítí oslabena a nedůležitá a je dokonce možné, že se rozhodne nepokračovat v provádění změn.

Jak postupovat:

- Dejte na srozuměnou, že jste si vědomy použité metody a že ji odmítáte akceptovat.
- Vyžadujte pozornost a dožadujte se, aby všichni ostatní poslouchali! Jeden ze způsobů, jak toho dosáhnete, je udělat pauzu, dokud neutichne veškeré šustění papírů a mumlání.
- Pokud Vám někdo nerozumí, použijte příště stejnou techniku na muži. Musíte mít jasno v tom, co děláte, abyste prokázala pravdivost svého tvrzení ve srovnání s ostatními výroky.
- Trénujte svůj hlas. Zřetelný jasný hlas nelze snadno ignorovat.

2.   Zesměšnění a znevážení žen

Tato konkrétní technika je dobře známa díky své propracovanosti být zábavný na úkor žen. Smyslem toho všeho je očernit ženy a zmařit jejich úsilí. Tato metoda nadřazenosti zahrnuje široké rozpětí ponižujících výroků o zábavných malých blondýnkách a hysterických starých ženách. Další příklady nejsou nutné.

Jak postupovat:

- Dejte velmi jasně najevo, že odmítáte přistoupit na takové zacházení.

- Odpovězte stejným způsobem. Nikdy se nesmějte machistickým vtipům. Obzvláště ne, jsou-li pokračováním vtipů na účet jiné ženy. Buďte za sebe navzájem odpovědné.
- Dívejte se na autora ponižujícího vtipu pohledem naprostého pobavení. Udělejte všechno proto, aby se rozhostilo zarážející ticho. obraťte se na jinou ženu a zeptejte se sarkasticky „Co se to probouha snaží říct?“

3. Neposkytování informací

Jsou-li lidem zatajovány informace, mohou být záměrně ponechání v nevědomosti. To se ženám stává často. Muži uzavírají obchody v sauně nebo šatně, vědomě či nevědomě. A na příští schůzce – kde jsou přítomny ženy – jsou pak jejich rozhodnutí rychle potvrzena. Ženy nemají možnost diskutovat o tom, co už muži rozhodli v menších skupinkách. Muži nikdy nerozumí tomu, proč ženy naléhají a prodlužují schůzi, proč ženy nejsou více „rozhodnější“.

Jak postupovat:

- Pro rozhodování vyžadujte rozsáhlé základní informace.
- Požadujte, aby důležité věci, které vyžadují větší přípravu, byly odloženy na příští setkání.
- Postarejte se o to, abyste dostala potřebnou informaci ještě jiným způsobem, jako např. prostřednictvím Vaší vlastní sítě kontaktů.

4. Dvojitě potrestání

Nehledě na to, jak usilovně se snažíte, věci se někdy nedaří! Stručně řečeno, jedná se o metodu nadřazenosti známou jako dvojitě potres-

tání. Ženy často trpí kvůli všemu špatným svědomím. Stále mají pocit, že by měly být někde jinde. V práci, s dítětem nebo se svým manželem. Toto napětí je nesnesitelné. Nejhorší je pocit, že nejsou dost dobré. Okolí často obviňuje ženy (často nepřímou), že nedokážou být dobrými matkami, zvláště tehdy, jsou-li činné v zaměstnání nebo v politice. Na druhé straně se ženy musí vyrovnat s kritikou kvůli nedostatku angažovanosti, když se rozhodnou být v domácnosti a starat se o rodinu. Když si zvolí obojí, čelí nespokojenosti ze všech stran.

Ženy nechtějí nic jiného, než aby mohly sladit rodinný život s prací a mají právo říci „Ne“ jak doma, tak v práci! Muži, na rozdíl od žen, musí jen zřídka čelit tomuto druhu dvojího potrestání. Mají daleko častěji za běžnou věc, že mohou říci „Ano“ a „Ne“ doma! Tato situace je jednak nepřijatelná, tak nespravedlivá. Ženy musí mít stejná práva jako muži na spokojený pracovní a rodinný život.

Jak postupovat:

- Vyberte si svého manžela s velkou pečlivostí.
- Vyberte si svého nadřízeného/svou nadřízenou s velkou pečlivostí.
- Požadujte po svém nadřízeném/své nadřízené, aby přijal/a Vaše Ne – nebo Ano – bez potrestání tím, že nebudete povýšena.
- Vypracujte se svým manželem nebo partnerem „dohodu“, které Vám dá právo angažovat se politicky.

5. Zatížení vinou a studem

Tento zvláštní způsob dominance je ze všech nejvíce zavádějící. Ženy, které se setkaly s ponižujícím zacházením nebo byly nějakým způsobem zneužity, se často cítí vinné za to, co se stalo. Často slyšíme, že „ona“ musí zodpovídat za sebe nebo své chování. „Ona“ si o to víceméně říká!

Toto posuzování často vede k tomu, že ženy uvěří pravdivosti kritiky. Je to pravděpodobně všechno moje vina. Můžu si za to jen já sama. Tento způsob myšlení vede ženy k tomu, že svalují vinu na sebe, bez ohledu na spravedlnost. V takovém případě je důležité zanalyzovat situaci a realisticky posoudit, co se ve skutečnosti stalo. Především si uvědomte, že není důvodu, cítit se vinna.

Jak postupovat:

- Kontaktujte blízkého přítele/blízkou přítelkyni a rozeberte situaci společně.
- Požádejte přátele, aby Vás bránili.
- V ostatních případech braňte ostatní ženy, které jsou diskriminovány.
- Zbavte se svých pocitů viny a snažte se vytvořit jasný obraz své osoby.
- Zajděte zpět za osobou, která na Vás uvalila vinu. Ukažte, co se skutečně stalo.

Ponechte si tuto příručku ve své kabelce. Čtěte ji často. Pomalu, ale jistě zjistíte, že moc je něco dobrého, radostného a velmi užitečného.

Naučíte se také rychle a efektivně odhalovat překážky a síly, které Vám stojí v cestě za větší mocí nad Vaším vlastním životem.

Mnoho štěstí!

Základní statistické údaje o politické participaci žen v České republice, platné před volbami v roce 2006

- zastoupení žen v Poslanecké sněmovně 17%; z celkového počtu 200 poslanců je 34 žen
- zastoupení žen v Senátu 12%; z celkového počtu 81 senátorů je 10 žen
- zastoupení žen v krajích 9%; z celkového počtu 129 radních je 12 žen
- zastoupení žen na postech hejtmanů 0%; ani jeden post ze 14 nezařazuje ženu
- zastoupení žen v Evropském parlamentu 35%; z 24 českých zástupců je 5 žen, což odpovídá 21%
- zastoupení žen ve vládě 11%; v 18ti členné vládě jsou 2 ženy

Postoj veřejnosti k účasti žen v politice

Z výzkumu veřejného mínění z června 2004 vyplynulo, že 84% občanů považuje zapojení žen do veřejných funkcí za užitečné a 67% pokládá jejich zastoupení ve veřejném životě za nedostatečné. Tyto tendence v průběhu času stoupají, můžeme tedy říci, že dochází k jisté radikalizaci veřejnosti.

Zdroj: Ženy a muži v datech 2005, vydal Český statistický úřad.

Průzkum CVVM z června 2004.

Moc a vliv – jak na to?

Podle originálu *Power Booklet* Národní federace Sociálně demokratických žen ve Švédsku
vydalo v roce 2006 občanské sdružení Fórum 50%
z finančních prostředků Nadace Open Society Fund Praha.

Technická realizace: Grafické studio MiradiX, Písek.

<http://www.padesatprocent.cz>